

## Navzdory začínající normalizaci

Na podzim 1968, kdy se vyjasňovalo, že na Měsíci jako první přistanou Američané, jsem začal roztrušovat v redakci *Mladé fronty*, kde jsem měl na starosti popularizaci vědy včetně kosmonautiky, že o tom budu posílat reportáže přímo z Floridy. Chtěl jsem, aby kolegům vešlo do krve, že takovou přelomovou událost musím sledovat na místě, a musím tedy odletět do Spojených států.

V lednu 1969, kdy NASA ohlásila první start k Měsíci Apollem 11 na červenec téhož roku, jsem zašel za šéfredaktorem Zdeňkem Domkářem: „Zdeňku, já bych tedy v červenci letěl do Ameriky.“ Šéfredaktor to vzal jako každou zahraniční služební cestu: „Já to domluvím na vedení podniku.“ Vydavatelství MF tehdy ještě nemělo nad sebou žádný politický orgán, který by to schvaloval.

Za několik týdnů mě volal ekonomický náměstek ředitele Josef Mikeš: „Opravdu potřebuješ 500 dolarů? Víš, jak velká suma to v našem valutovém rozpočtu je?“ Teď jsem se podívoval já: „Pepíku, to je ale méně, než co bych měl podle předpisu na tři týdny dostat.“

Měsíc před odletem jsem zašel na americké velvyslanectví za tiskovým atašé Tadeuszem Falkiewiczem s prosbou, aby mě zajistil akreditaci u kosmické agentury NASA. Nabídl mě i ubytování na Floridě poblíž kosmodromu. A pak se zeptal: „Máte už vízum?“ – „Ne.“ Jedna úřednice přinesla formulář, který jsem vyplnil, a druhý den mě atašé telefonoval, že vízum z Washingtonu došlo.

Blanka Oharková z osobního oddělení připravila letenky. Z Floridy jsem chtěl letět do Houstonu, kde je řídicí středisko, a pak se podívat do Los Alamos, kde za války vymýšleli Američané a Britové atomovou bombu, a nakonec do Hunstvillu, kde stavěli mohutnou raketu Saturn 5.

Můj starý kamarád Jiří Dientsbier byl zpravodajem

rozhlasu ve Washingtonu. Zavolał jsem mu a zeptal se, jestli pojede na start na Floridu. Nabídl, abych jel v autě s ním.

Třebaže jsem byl v USA poprvé, i díky Jirkovi jsem se zorientoval v tamních realitách a všechny reportáže jsem prostřednictvím telegrafní společnosti odeslal. Když jsem se vrátil do redakce, prohlížel jsem dálnopisy, které v češtině přepisovaly z mých rukopisů americké dívky – našel jsem v nich pouze dvě drobné chyby. Od šéfredaktora jsem se dověděl, že v době, kdy vycházely mé reportáže, se prodalo deníku o 20–30 tisíc výtisků víc než obvykle. Moje cesta se tedy bohatě zaplatila.

Počítal jsem s tím, že o Apollu 11 napíšu knihu. V nakladatelství Mladá fronta mně řekli, že jim by svazáci, kteří už ovlivňovali jejich provoz, takový titul neschválili. Bratr Mirek, který byl výtvarníkem v nakladatelství Albatros, zašel za vedoucím oddělení uměleckonaučné literatury Milanem Korejsem. Tomu se nápad líbil a dohodli jsme se. Začínali s edicí malých brožovaných knih o vědě Plus – a tam by se jim reportáž o Apollu 11 hodila.

Po návratu ze Spojených států jsem si uvědomil, že normalizace života podle diktátu z Moskvy je stále úpornější. Obnovila se cenzura. Redakce MF se dostala pod kontrolu mladých ambiciózních mužů komunistického vyznání, kteří nic neuměli. V září bylo zrušeno volné cestování na Západ. Zašel jsem do Albatrosu: „Pořád počítáte s mou reportáží o Apollu?“ – „Počítáme.“

S bratrem Mirkem jsem diskutoval o názvu. Uvažoval jsem o něčem pragmatickém, ale on jako výtvarník přemýšlel o něčem méně obvyklém. Nakonec navrhl ... A VELKÝ SKOK PRO LIDSTVO.

Před Vánocemi jsem dokončil rukopis. Skutečností, že tento „závod o Měsíc“ Sověti prohráli, jsem nemohl ani naznačit, ale doufal jsem, že všem čtenářům to bude zřejmé. Text jsem dal k přehlédnutí kamarádovi Antonínu Vítkovi, nejlepšímu

znalci kosmonautiky u nás. Po opravách od Tondy jsem odnesl rukopis do nakladatelství.

Po několika týdnech mě řekli, že se jim líbí, ale musíme vyškrtnout všechny zmínky o Dienstbierovi, protože ho husákovci vyhodili z rozhlasu. Pokusil jsem se vyjednávat, ale nešlo to. Ortel zněl: „Pokud by tam bylo jeho jméno, kniha nevyjde.“ Jirkovi jsem se omluvil a psal jsem o něm pouze pod jeho křestním jménem.

Musel jsem udělat další ústupek: zatímco Američané nazývali své kosmické hrdiny astronauty, Rusové kosmonauty, a to byl jediný povolený termín.

Kniha vyšla na jaře 1971. Všech 24 tisíc výtisků se prodalo za týden. Šel jsem do nakladatelství: „Nechcete udělat druhé vydání?“ – „Ale musíš si to vyjednat sám na ministerstvu kulturu. Člověk, který o tom rozhoduje, úřaduje o patro výš.“ Zaklepal jsem na jeho dveře, přijal mě velice vlídně, a když jsem mu řekl, kvůli čemu přicházím, k mému překvapení okamžitě souhlasil.

O rok později se prodávalo druhé vydání. Vytiskli pouze 19 tisíc, třebaže knihkupci požadovali víc. V Albatrosu jsem se dověděl důvod: „Toto omezení nařídilo ministerstvo.“

Lidem v Albatrosu jsem dodnes vděčný za to, že tuto knihu vydali. Bylo to od nich velice statečné, protože tlaky na republiku z Moskvy zesilovaly, a čtenáři – jak mně mnohokrát později vyprávěli – brali Apollo 11 jako vítězství svobodného světa nad komunismem. Bohužel prověřková komise na počátku sedmdesátých let sdělila některým nakladatelským redaktorům, že vydání mé knihy bylo hrubou politickou chybou, a přičetla jim to k dalším proviněním. Za to, co jsem jim způsobil, se jim dnes hluboce omlouvám, na druhé straně snad byl VELKÝ SKOK pro desetitisíce čtenářů povzbuzením do budoucnosti.

*Karel Pacner*  
29. 3. 2019

## Velký skok

Od prvního vydání této knihy uběhlo již téměř padesát let a změnilo se mnohé. Především již několik desetiletí se nemusejí nakladatelští redaktori trápit rozhodováním, zda podpořit vydání kvalitních, ovšem pro totalitní politický režim nepřijatelných titulů, a riskovat tak nepříjemnosti – jako se v minulé éře museli trápit naši kolegové v nakladatelství Albatros, které autor zmiňuje v úvodním slově. Právě jim bychom rádi věnovali remake vydání ve stejné vizuální podobě, jakou měla knížka na počátku husákovské normalizace.

A změnila se spousta dalších věcí. Karel Pacner například za oněch padesát let vydal již šedesát titulů literatury faktu z oblasti kosmonautiky, popularizace vědy, moderních dějin a dějin špionáže. Necenzurovaných.

Kniha ...a *Velký skok pro lidstvo* v neposlední řadě oslavuje vítězství demokratického světa nad totalitním systémem v nepsaném závodě o dobytí Měsíce. Pozitivní příběh. Věřme, že nás čekají i další desetiletí příběhů knih s pozitivním koncem. Se stejně pozitivním koncem, jaký mají desítky titulů Karla Pacnera i jiných autorů, které dnešní redaktori připravují k vydání.

Protože tento titul v obnoveném vydání nevychází jen k výročí padesáti let od letu Apolla 11 k Měsíci, ale též v roce, kdy slavíme třicet let od pádu totalitního režimu u nás, je třeba připomenout, že to není zcela samozřejmé.

*Irena Tatičková, redaktorka  
duben 2019*